

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เขตตรวจราชการที่ 11

A MODEL FOR DEVELOPING ICT TEACHER LEADERSHIP OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION, EDUCATION INSPECTION REGION ELEVEN

ศรัณยา ไครบุตร^{1*} ไชยา ภาวะบุตร² วัฒนา สุวรรณไตรย์³ และ พิธาน พันธ์ทอง⁴

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

⁴ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

* Corresponding Author E-mail : yuri.aki@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 3) ศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนามีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ และการวิจัยเชิงสำรวจกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปีการศึกษา 2556 ในเขตตรวจราชการที่ 11 จำนวน 288 คน ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การร่างรูปแบบ และตรวจสอบร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 38 คน จาก 37 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 มี 3 องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ องค์ประกอบหลักด้านความรู้ มีองค์ประกอบย่อย

คือ 1) ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร องค์ประกอบหลักด้านทักษะ
มีองค์ประกอบย่อย คือ 1) ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและ
องค์ประกอบหลักด้านคุณลักษณะ มีองค์ประกอบย่อย คือ 1) คุณลักษณะความเป็นครู
2) คุณลักษณะนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 ประกอบด้วย
1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ 5) การวัดและประเมินผล

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียน
มัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 พบว่า ระยะ
ฝึกปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินสูงกว่าก่อนฝึกปฏิบัติจริง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะ
ฝึกปฏิบัติจริง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำครู, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) investigate components of ICT Teacher Leadership of Secondary Schools Under The Office of The Basic Education Commission, Educational Inspection Region Eleven 2) establish the developed model of ICT Teacher Leadership of Secondary Schools Under The Office of The Basic Education Commission, Educational Inspection Region Eleven 3) validate the effective index of the developed model. The research methodology employed was Research and Development (R&D) comprised three phases : Phase I was related to a model investigation comprising document inquiries, in-depth interview from ICT teacher 288 secondary schools in Educational Inspection Region Eleven, in the academic year 2013, The instruments for collecting data was a set of 5-point rating scale. The statistics used for analyzing data were frequency, percentage, mean and standard deviation. Phase II Drafting and constructing a model through a model drafting and further refinement by the experts. Phase III was related to implementing the developed model. The samples included 38 person from 37 secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 23. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The components of ICT teacher leadership of secondary schools under The Office of The Basic Education Commission, Educational Inspection Region Eleven comprised Three Main Components Six Subcomponents as follows: First Main Components Attribute compose 1) Attribute of teacher 2) Attribute of ICT officer. Second Main Components Compose 1) Knowledge of learning management 2) Knowledge of ICT. Third Main Component Compose 1) Skill of Learning management and 2) Skills of ICT
2. The Developed model of ICT teacher leadership of secondary schools under The Office of The Basic Education Commission, Educational Inspection Region Eleven consisted of : 1) principles 2) objectives 3)

contents 4) procedures 5) measurement and evaluation. The Result from Professional was that Suitability to Development ICT Teacher Leadership.

3. After the three-stage Implementation of the model of instructional ICT teacher leadership of secondary schools under The Office of The Basic Education Commission, Educational Inspection Region Eleven, the mean scores from the training in actual practice setting was higher than the intervention and the monitoring period was higher than the time of the training in actual practice setting.

Keyword : Information and Communication Technology (ICT) Teacher Leadership

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) มีแนวคิดพัฒนาประเทศโดยสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภูมิคุ้มกันประเทศ 5 ประการที่จำเป็นต้องสร้างและใช้ประโยชน์จากภูมิคุ้มกันนั้นประกอบด้วย 1) ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) การพัฒนาประเทศให้อยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย 3) สังคมไทยมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม 4) ภาคการเกษตรเป็นฐานรายได้หลักและความมั่นคงด้านอาหารของประเทศ 5) ชุมชนท้องถิ่นเป็นกลไกที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเชื่อมโยงกันเป็นสังคมสวัสดิการโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ด้วยทักษะและความรู้ความสามารถในด้านนี้จะกลายเป็นความต้องการของทุกตำแหน่งงานทั้งภาครัฐและเอกชน โครงสร้างการผลิตเปลี่ยนจากการใช้แรงงานเข้มข้นเป็นการใช้ความรู้และเทคโนโลยีมากขึ้น การพัฒนาคนมุ่งสร้างให้มีความรู้ ทักษะ และความชำนาญ ควบคู่ไปกับการพัฒนาเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเทคโนโลยีอื่นๆ ประเทศที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีช้าจะไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ การเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคมทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา นอกจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพสูงสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้แล้วยังถูกนำไปเพิ่มโอกาสทางการศึกษา พัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภา, 2555) ส่งผลให้การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันเป็นการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งต้องมุ่งเน้นหลักการสำคัญ 6 ประการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรตามศักยภาพของพื้นที่ 2) การพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและอัจฉริยภาพของตนเอง 3) การสนับสนุนการสร้างอาชีพระหว่างเรียนและเพิ่มรายได้ให้กับครู 4) การพัฒนาครูทั้งระบบสู่การพัฒนาครูมืออาชีพ 5) การขยายโอกาสการศึกษาให้แก่ผู้เรียนทุกกลุ่มด้วยกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาและ 6) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

จากผลการศึกษาสภาพการณ์ศึกษาไทย ปี 2550-2551 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบปัญหาความเสมอภาคและปัญหาการศึกษาไทยด้านครูว่า มีปัญหาการขาดแคลนการพัฒนาเทคโนโลยีและการสื่อสารการเรียนรู้สมัยใหม่เพื่อช่วยการสอนรวมทั้งปัญหาการขาดความสนใจ ความรู้ความสามารถของครูอาจารย์ทำให้กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาล้าช้ากว่าประเทศอื่น จากข้อมูลของ International Institute for Management Development (IMD) ชี้ว่าประเทศชั้นนำต่างมีการลงทุนในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

สารสนเทศอย่างจริงจัง หลายประเทศพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้โรงเรียนทั่วประเทศใช้ เพื่อ
ปฏิวัติการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สามารถเชื่อมต่อกับโลกแห่งความรู้มหาศาลผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ใน
กรณีของประเทศไทยการพัฒนาในเรื่องนี้มีน้อยและล่าช้าโดยเฉพาะในท้องถิ่นทุรกันดาร (สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา. 2553) ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียนการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ ดังนี้ 1) ครูขาดความสามารถและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จะ
นำมาสร้างและใช้บทเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และช่วยในการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ 2) ขาด
การพัฒนาครู และบุคลากรให้รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอน รวมทั้งการแก้ปัญหา
ขาดแคลนครู 3) ขาดเนื้อหาและบทเรียนสำหรับการทำบทเรียนเพื่อการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ 4) มีความแตกต่าง
ในการเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ตระหว่างพื้นที่ในเมือง นอกเมือง ขนาดและประเภทโรงเรียน 5) ขาดการสนับสนุน
อย่างจริงจังและต่อเนื่องจากภาครัฐในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา รวมทั้งขาดกลไกที่จะจูงใจให้
ภาคเอกชนเข้ามาร่วมระดมทรัพยากร 6) หน่วยงานที่ดำเนินการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีลักษณะการทำงานต่างคน
ต่างทำ เกิดความซ้ำซ้อน ขาดการบูรณาการและเชื่อมโยงกันเพื่อเป็นการประหยัดทรัพยากรร่วมกัน

แม้ว่าหน่วยงานจะเห็นความสำคัญมากขึ้นในการช่วยเหลือครูให้เรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องมือทั่วไปทาง
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แต่ยังคงขาดเกี่ยวกับการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใน
หลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนทุกคนจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาตนเองให้ทันกับเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน โดยครูต้องแสดงภาวะผู้นำในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการ
จัดการเรียนรู้ ซึ่งสิ่งที่จะช่วยให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาภาวะผู้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้แก่ 1) การ
สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีจากผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ร่วมงาน ก่อให้เกิดจุดสำคัญในการสร้างนวัตกรรมและการ
ใช้เทคโนโลยีที่ยั่งยืน 2) การพัฒนาแผนทางเทคโนโลยีต้องคำนึงถึงเป้าหมายในการใช้เทคโนโลยี และกระบวนการ
วางแผนที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สิ่งสำคัญคือ ความตั้งใจในการ
สนับสนุนการดำเนินการต้องเริ่มจากจุดเล็กๆ ก่อน แล้วจึงพัฒนาไปสู่จุดใหญ่ 3) ผลสำเร็จของการใช้เทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสารนั้น ครูต้องการมากกว่าการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้หรือการสนับสนุนเทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสารแต่ครูต้องเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ ต้องมีเวลามากพอในการฝึกประสบการณ์ สามารถ
เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้สะดวกและรวดเร็ว และมีบุคลากรที่ช่วยเหลือสนับสนุน

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาที่เน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการ
สื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเนื้อหาหรือการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ
สื่อสาร โดยเฉพาะครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็น
บุคคลที่ถือว่าเชี่ยวชาญและโดดเด่นในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
ของสังคม เศรษฐกิจและข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้ครูเทคโนโลยีสารสนเทศและ
การสื่อสารและครูผู้สอนในสาขาวิชาอื่นๆ ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีการเรียนรู้ แสวงหาความรู้
ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับการทำงานตลอดจนการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันซึ่งถือเป็นยุค
สื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น จึงได้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยผู้วิจัยได้
ศึกษาค้นคว้าและจัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้

เกิดประโยชน์ต่อครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและครูผู้สอนในรายวิชาอื่นๆ ที่สนใจสามารถนำไปเป็นแนวทางและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตตรวจราชการที่ 11
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 แบ่งออกเป็นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จำนวน 95 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำนวน 70 คน รวมทั้ง 165 คน และในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องมือในการพัฒนางาน คือ คู่มือและเอกสารประกอบการพัฒนา 2) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 2) แบบสอบถามภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) แบบประเมินรูปแบบสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีขั้นตอนการวิจัย 3 ระยะ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาแบบ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยเพื่อกำหนดองค์ประกอบภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ขั้นตอนที่ 2 ยืนยันองค์ประกอบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแบบโดยการสำรวจระดับสภาพ ปัญหาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ระยะที่ 2 นำเสนอรูปแบบ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 4 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ขั้นตอนที่ 5 ยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 6 นำรูปแบบที่ได้ไปทดลองใช้กับครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำนวน 38 คน จาก 37 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบมาสรุปและเขียนรายงานการวิจัยเพื่อเผยแพร่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 สรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 มี 3 องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ องค์ประกอบหลักด้านความรู้ มีองค์ประกอบย่อย คือ ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้และความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร องค์ประกอบหลักด้านทักษะ มีองค์ประกอบย่อย คือ ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร องค์ประกอบหลักด้านคุณลักษณะ มีองค์ประกอบย่อย คือ คุณลักษณะความเป็นครู คุณลักษณะนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับตัวบ่งชี้แต่ละองค์ประกอบมีดังนี้ องค์ประกอบหลักด้านความรู้ มี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านทักษะ มี 10 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบหลักด้านคุณลักษณะ มี 8 ตัวบ่งชี้ รวมเป็น 28 ตัวบ่งชี้

2. การร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 มีรูปแบบของกระบวนการพัฒนา 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 อบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม 2 วัน กำหนดเป็นกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมสร้างปฏิสัมพันธ์
2. สัมภาษณ์พฤติกรรมภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของตนเอง และประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ก่อนรับการฝึกอบรม
3. ฝึกอบรมในห้องใช้ระยะเวลา 2 วัน

ระยะที่ 2 ระยะฝึกปฏิบัติจริง เป็นกิจกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยใช้เอกสารประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชุดละ 1 สัปดาห์ (ทุกวันจันทร์และวันพุธ) จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 6 ชั่วโมง รวมเป็น 36 ชั่วโมง เนื้อหาของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีทั้งหมด จำนวน 6 ชุด คือ ชุดที่ 1 ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ ชุดที่ 2 ความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชุดที่ 3 ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ ชุดที่ 4 ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชุดที่ 5 คุณลักษณะความเป็นครู ชุดที่ 6 คุณลักษณะนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งเอกสารประกอบการพัฒนา ทั้ง 6 ชุดนี้ ใช้ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ส่วนวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติจริง และการใช้เอกสารประกอบการพัฒนา

ระยะที่ 3 ระยะติดตามผล เป็นระยะการติดตามผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หลังการฝึกปฏิบัติจริง โดยทำแบบประเมินการพัฒนาภาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการ

สื่อสารหลังเสร็จสิ้น 1 เดือน และสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อนำมาสรุปเป็นภาพรวมของผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด

3. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนากาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตตรวจราชการที่ 11 โดยเมื่อนำรูปแบบและเอกสารประกอบการพัฒนากาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 6 ชุด ไปทดลองใช้กับครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำนวน 38 คน จาก 37 โรงเรียน จะเห็นว่า รูปแบบการพัฒนากาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีประโยชน์ในการพัฒนากาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา อย่างแท้จริง เห็นได้จากสรุปแบบประเมินความก้าวหน้าก่อนและหลังการใช้รูปแบบ พบว่า หลังใช้รูปแบบการพัฒนากาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความก้าวหน้าหลังใช้รูปแบบเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 25.06

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบของกาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 มี 3 องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ องค์ประกอบหลักด้านความรู้ มีองค์ประกอบย่อย คือ ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้และความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร องค์ประกอบหลักด้านทักษะ มีองค์ประกอบย่อย คือ ทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร องค์ประกอบหลักด้านคุณลักษณะ มีองค์ประกอบย่อย คือ คุณลักษณะความเป็นครู คุณลักษณะนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สอดคล้องกับ กนก อันถาวรและคณะ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวแบบตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านไอซีทีสำหรับครูผู้สอนในสถาบันการพลศึกษาในประเทศไทย พบว่า มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สื่อการสอนด้านไอซีที 2) การศึกษาอิเล็กทรอนิกส์ 3) เครือข่ายคอมพิวเตอร์ 4) คุณลักษณะด้านไอซีที 5) จรรยาบรรณด้านไอซีที และสอดคล้องกับณัฐติกา คำหอม (2558) ที่ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะในการพัฒนาตนเองของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาตนเองของครูในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. รูปแบบการพัฒนากาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตตรวจราชการที่ 11 ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการวัดและประเมินผล ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 อบรมเชิงปฏิบัติการแบบเข้ม 2 วัน โดยกำหนดเป็นกิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมสร้างปฏิสัมพันธ์ สำรวจพฤติกรรมกาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของตนเอง และประเมินพฤติกรรมกาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะที่ 2 ระยะฝึกปฏิบัติจริง โดยใช้เอกสารประกอบการพัฒนากาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชุดละ 1 สัปดาห์ (ทุกวันจันทร์และวันพุธ) จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 6 ชั่วโมง รวมเป็น 36 ชั่วโมง เนื้อหาของรูปแบบการพัฒนากาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียน ทั้งหมด 6 ชุด ระยะที่ 3 ระยะติดตามผลเป็นระยะการติดตามผลการพัฒนากาวะผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยทำแบบประเมินฯ หลังฝึกปฏิบัติจริง 1 เดือน ซึ่งสอดคล้องกับ วรกัญญาพิไล แกระหัน (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนากาวะผู้นำทางวิชาการของ

ผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ การวัดและประเมินผลและสอดคล้องกับ ศิริพร กุลสานต์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนากาเวผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบที่มีความเหมาะสมประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนาและการวัดและประเมินผล

3. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนากาเวผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 กลุ่มตัวอย่าง ทดลองใช้รูปแบบ คือ ครู เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 38 คน จาก 37 โรงเรียน พบว่า ระยะฝึกปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินสูงกว่าก่อนการฝึกปฏิบัติจริง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะฝึกปฏิบัติจริง การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าเพราะได้รับความรู้ความเข้าใจจากเอกสารประกอบการพัฒนาแต่ละชุด ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ระยะเวลา ซึ่งการนำไปฝึกปฏิบัติจริงและเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมได้สอดคล้องกับ วรกาญญาพิไล แกะหั่น (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนากาเวผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11 ผลของการทดลองใช้รูปแบบพบว่า ระยะฝึกปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินสูงกว่าก่อนการฝึกปฏิบัติจริง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะฝึกปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับ ศิริพร กุลสานต์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนากาเวผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กาเวผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนากาเวผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการพัฒนากาเวผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางพัฒนากับครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรรูปแบบการพัฒนากาเวผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโรงเรียนมัธยมศึกษา ไปใช้เพื่อการพัฒนาในสถานศึกษาที่เปิดทำการสอนในระดับอื่นๆ เพื่อจะได้องค์ความรู้ที่เป็นกาเวผู้นำครูเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวม

เอกสารอ้างอิง

กนก อ้นถาวรและคณะ (2557). การพัฒนาตัวแบบตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านไอซีทีสำหรับครูผู้สอนในสถาบันการพล

ศึกษาในประเทศไทย. วารสารวิชาการสถาบันพลศึกษาปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2558 : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

- กับนัฐติกา คำหอม. (2558). รูปแบบการพัฒนาศมรรณะในการพัฒนาตนเองของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา ภาคใต้ตอนบน. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 11(1) : 105-111.
- พรณี ลีกิจวัฒน์ (2552). การประเมินความจำเป็นในการพัฒนาศมรรภาพครูเทคโนโลยีสารสนเทศ ระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คณะครุศาสตร์
อุตสาหกรรม : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วรกัญญาพิไล แกะหั่น (2555). รูปแบบการพัฒนากาเวผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตตรวจราชการที่ 11.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- ศิริพร กุลสานต์ (2557). รูปแบบการพัฒนากาเวผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภา (2553). รายงานการวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและบุคลากร
ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555). แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงาน
เลขาธิการสภา (พ.ศ. 2555 – 2558). กรุงเทพฯ : สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555). รายงานประจำปี 2554 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา การ
จัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สกศ.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Side for Research Activities. **Educational and
Psychological Measurement**, 30 (1970), 607-610.